

जनहित याचिका क्रमांक १७३/२०१०.
डॉ.महेश बेडेकर वि. महाराष्ट्र शासन व
इतर. ध्वनी प्रदुषण नियमांची
अंमलबजावणी करण्याबाबत.

महाराष्ट्र शासन
गृह विभाग

शासन परिपत्रक क्रमांक : डिआयएस ०९१०/प्र.क्र.४३४/वि.शा.१ ब
दुसरा मजला, मुख्य इमारत, मादाम कामा मार्ग,
मंत्रालय, मुंबई - ४०० ०३२.
दिनांक : १ जुलै, २०१५

वाचा :- मा.उच्च न्यायालय, मुंबई यांनी जनहित याचिका क्रमांक १७३/२०१० मध्ये
दिनांक १३.०३.२०१५ रोजी दिलेले आदेश.

परिपत्रक :-

जनहित याचिका क्रमांक १७३/२०१० (डॉ.महेश बेडेकर विरुद्ध महाराष्ट्र शासन व इतर)
या याचिकेमध्ये मा.उच्च न्यायालयाने “Noise Pollution (Regulation and Control) Rules,
२०००” ची अंमलबजावणी करण्याचे निर्देश संदर्भाधिन आदेशान्वये दिलेले आहेत.

२. मा.उच्च न्यायालयाने संदर्भाधिन आदेशातील मुद्दा क्र.३५ नुसार कार्यवाही
करण्यासंदर्भात पुढीलप्रमाणे आदेश दिले आहेत :-

35. (i) All concerned authorities shall ensure that a loud speaker or a public address system shall not be used except after obtaining written permission from the authority contemplated by the Noise Pollution Rules in accordance with Sub-Rule (1) of Rule 5 in addition to the license required to be obtained under Rules, if any, framed under the said Act of 1951;
- (ii) Therefore, toll free number shall be created to enable the authorities to receive complaints in addition to usual and conventional modes. A facility shall be also made available to submit complaint by e-mail and by SMS.

- (iii) The authority will have to also consider of immediately issuing an order of suspension of license / permission granted to use loud speaker or public address system. Immediately, on receipt of a complaint in any form. Appropriate police officer shall be deputed to the relevant site with a necessary machine / equipment to test whether noise level exceeds the ambient noise standards. If the police officer notices that public address system or loud speaker is being used without license / permission, he shall forthwith stop the use of the loud speaker or public address system.
- (iv) The State Government shall notify the names and addresses and all particulars of the authorities under the Noise Pollution Rules and the Rules under the said Act of 1951 within the limits of the Municipal Corporations which are parties to the PIL.
- (v) The State Government shall set up a grievance redress mechanism in the limits of each Corporation in terms of clause (ii) above within a period of two months from today. Wide publicity shall be given to the said mechanism in the manner provided in clause (iv) above.
- (vi) Till such mechanism is in place, a citizen shall be entitled to lodge oral complaint about the breach of Noise Pollution Rules or Loud Speaker Rules framed in exercise of powers under Section 33 of the said Act of 1951 on telephone number 100. On receiving complaints, a police officer shall immediately visit the spot and shall forthwith stop illegal use of public address system or loudspeaker or a musical instrument. On receipt of a complaint in any form, appropriate police officer shall be deputed to the relevant site with a necessary machine / equipment to test whether noise level exceeds the ambient noise standards.

- (vii) Well in advance before the commencement of festivals such as Ganesh Utsav, Navratri and Dahi Handi, the Police commissioners / District Magistrates shall call meeting of all major organizations holding such functions and appraise them of the provisions of law and the consequences of breach of the provisions of law.
- (viii) We direct that the authorities under the Noise Pollution Rules and the authorities under the Rules relating grant of licenses framed under the said Act of 1951 shall verify before the grant of license / permission to use loudspeakers or public address system whether the applicant has made any breach of any Rules or license conditions when license / permission was granted to such Applicant to the particular festival at a particular place earlier.

३. मा.उच्च न्यायालयाच्या उपरोक्त आदेशाची काटेकोरपणे अंमलबजावणी करण्यात यावी. तसेच महानगरपालिका क्षेत्रामध्ये मोठ्या उत्सवांच्या वेळी ध्वनी प्रदुषणाच्या धोरणाच्या अंमलबजावणीची तपासणी करण्यासाठी एका गटाची स्थापना करुन ध्वनी प्रदुषणासंबंधीच्या धोरणाची योग्यरित्या अंमलबजावणी होईल, याची दक्षता घ्यावी. त्याचबरोबर नागरी क्षेत्र वगळता घोषित करण्यात आलेल्या “शांतता क्षेत्रांची (Silence Zone)” माहिती आपल्या जिल्ह्याच्या संकेतस्थळावर उपलब्ध करुन देण्यात यावी. नागरी क्षेत्रातील “शांतता क्षेत्रांची (Silence Zone)” माहिती संबंधित महानगरपालिका / नगर पालिकांनी आपापल्या संकेतस्थळावर उपलब्ध करुन द्यावी.

४. या परिपत्रकातील परिच्छेद क्रमांक २ मधील मुद्दा क्रमांक ३५ (iv) आणि ३५ (v) बाबत मा.उच्च न्यायालयाच्या आदेशानुसार नगर विकास विभागाने त्यांचे शासन परिपत्रक क्रमांक याचिका २०१५/सं.क्र.८७८/नवि-३४, दिनांक १ जुलै, २०१५ नुसार संबंधितांना सूचना निर्गमित केल्या आहेत. त्याअनुषंगाने त्याचे संबंधितांनी मा.उच्च न्यायालयाने दिलेल्या आदेशानुसार तंतोतंत पालन करावे.

५. या परिपत्रकातील परिच्छेद क्रमांक २ मधील मुद्दा क्रमांक ३५ (vii) नुसार सर्व जिल्हादंडाधिकारी यांनी कार्यवाही करावी. सदरहू सूचना या महसूल व वन विभागाच्या सहमतीने निर्गमित करण्यात येत आहेत.

सदर शासन परिपत्रक महाराष्ट्र शासनाच्या www.maharashtra.gov.in या संकेतस्थळावर उपलब्ध करण्यात आले असून त्याचा संकेतांक २०१५०७०११२२६१५७६२९ असा आहे. हे शासन परिपत्रक डिजीटल स्वाक्षरीने साक्षांकित करून काढण्यात येत आहे.

महाराष्ट्राचे राज्यपाल यांच्या आदेशानुसार व नावाने,

(के.पी.बक्षी)

अपर मुख्य सचिव (गृह), महाराष्ट्र शासन

प्रत,

१. मा.राज्यपाल महोदयांचे सचिव.
२. मा.मुख्यमंत्री महोदयांचे सचिव.
३. सर्व मा.मंत्री / मा.राज्यमंत्री यांचे खाजगी सचिव.
४. मा.विरोधी पक्षनेता, विधानपरिषद.
५. मा.विरोधी पक्षनेता, विधानसभा.
६. सर्व विधान परिषद / विधानसभा सदस्य.
७. मुख्य सचिव, महाराष्ट्र राज्य.
८. प्रधान सचिव (महसूल), महसूल व वन विभाग, मंत्रालय, मुंबई.
९. प्रधान सचिव, नगर विकास विभाग, मंत्रालय, मुंबई.
१०. प्रधान सचिव, पर्यावरण विभाग, मंत्रालय, मुंबई.
११. सर्व अपर मुख्य सचिव / प्रधान सचिव / सचिव, मंत्रालयीन विभाग.
१२. प्रबंधक, मा.उच्च न्यायालय, मुंबई. (पत्राने)
१३. पोलीस महासंचालक, महाराष्ट्र राज्य, मुंबई.

१४. सर्व विभागीय आयुक्त.
१५. सर्व महानगरपालिका आयुक्त.
१६. सर्व जिल्हादंडाधिकारी.
१७. सर्व पोलीस आयुक्त.
१८. सर्व पोलीस अधिक्षक.
१९. सदस्य सचिव, महाराष्ट्र प्रदुषण नियंत्रण मंडळ, मुंबई.
२०. सर्व नगरपालिका / नगर परिषद मुख्याधिकारी.
२१. निवडनस्ती (वि.शा.१ ब)